

ROBERT DEREWENDA

DZIAŁALNOŚĆ SPOŁECZNA KS. FRANCISZKA BLACHNICKIEGO

1. LATA MŁODZIEŃCZE I DOŚWIADCZENIA WOJENNE

Ksiądz Franciszek Blachnicki kojarzony jest na ogół z działalnością ściśle kościelną. Jest bowiem twórcą ruchu oazowego – Ruchu Światło-Życie, zajmował się naukowo i duszpastersko katechetyką i liturgiką. Jest również inicjatorem dwu ruchów abstynenckich: Krucjaty Wstrzemięźliwości i Krucjaty Wyzwolenia Człowieka. Mniej znane i zbadane jest jego zaangażowanie społeczne.

Pojęcie zaangażowania społecznego mieści w sobie również wyżej wymienione kierunki działania. Zarówno katecheza, jak i działalność trzeźwościowa kształtowały postawy społeczne oraz aktywnie wpływały na życie społeczne Polaków w okresie PRL.

Franciszek Blachnicki urodził w 1921 r. w Rybniku. Należał do pokolenia wychowanego w okresie wolnej Polski. Niedługo po uzyskaniu pełnoletności i zdaniu matury, razem ze swoimi rówieśnikami bronił niepodległości Polski w 1939 r. Po agresji Sowiec na Polskę znalazł się w kotle wojska polskiego pod Tomaszowem Lubelskim. 20 września dostał się do niewoli niemieckiej¹. Uciekł z niej i wrócił do rodzinnych Tarnowskich Gór, gdzie zaangażował się w działalność konspiracyjną. Wykryty przez gestapo i aresztowany w czerwcu 1940 r., został osadzony w obozie koncentracyjnym w Auschwitz. Stamtąd 19 września 1941 r. wyostała go niemiecka policja

Dr ROBERT DEREWENDA – dyrektor Instytutu im. ks. Franciszka Blachnickiego; e-mail: robertderewenda@wp.pl

¹ A. WODARCZYK, *Prorok Żywego Kościoła*, Katowice 2008, s. 51-52; Archiwum Instytutu Niepokalanej Matki Kościoła [dalej cyt.: AINMK], Akta procesowe ks. F. Blachnickiego, Dokumenty osobiste, życiorysy.

i postawiła przed sądem za działalność konspiracyjną. 30 marca 1942 r. Franciszek Blachnicki został skazany na karę śmierci. Podczas oczekiwania na wykonanie wyroku 17 czerwca 1942 r. nawrócił się. Był to moment kluczowy dla jego dalszego życia. Ostatecznie kara śmierci nie została wykonana. Zamieniono ją na długoletnie więzienie. Do końca wojny Blachnicki przebywał w niemieckich więzieniach i obozach koncentracyjnych².

Po zakończeniu wojny powrócił do Polski i mimo bardzo słabego zdrowia wstąpił do Wyższego Śląskiego Seminarium Duchownego w Krakowie³.

2. DZIAŁALNOŚĆ W OKRESIE STALINOWSKIM

Dnia 25 czerwca 1950 r. otrzymał święcenia kapłańskie. Początek jego pracy duszpasterskiej przypadł na najtrudniejsze dla Polski lata stalinizmu. Swoje działania ks. Blachnicki skoncentrował na pracy z dziećmi i młodzieżą. Wykorzystując doświadczenia harcerskie i metody św. Jana Bosko, opracował całą pedagogię ministrancką, osnutą wokół idei dziecięstwa Bożego. Praca z ministrantami obejmowała zarówno naukę ministrantury, jak i wiele zajęć o charakterze rekreacyjnym: wycieczki, spotkania, sport itp. W latach 1950-1955 ks. Blachnicki opracował program rekolekcji zamkniętych pod nazwą Oaza Dzieci Bożych⁴.

W latach pięćdziesiątych władze komunistyczne liczyły na opanowanie Kościoła katolickiego w Polsce poprzez oddanych sobie księży i świeckich⁵. Ksiądz Blachnicki trafnie rozpoznał działania władz państwowych zmierzające do rozbicia jedności w Kościele. W okresie wypędzenia biskupów śląskich (1952-1956) zaangażował się w działanie tzw. tajnej Kurii. Nie akceptował wielu poczynań wikariusza kapitulnego, wyznaczonego przez władze państwowe, ks. Jana Piskorza. Nie zgadzając się z przyjęciem przez redakcję „Gościa Niedzielnego” ideologii tzw. katolików świeckich (koncesjonowanej grupy PAX), zaprzestał swoich publikacji w tym czasopiśmie. Podobnie uczynił po przejęciu przez PAX „Tygodnika Powszechnego”. Postawa ks. Blachnickiego, jego zaangażowanie w akcję bojkotu synodu, zwołanego przez

² A. WODARCZYK, *Prorok Żywego Kościoła*, s. 70-86.

³ Tamże, s. 89.

⁴ Tamże, s. 18-26.

⁵ A. DUDEK, R. GRYZ, *Komuniści i Kościół w Polsce (1945-1989)*, Kraków 2003, s. 45-51, 69-73; Z. ZIELIŃSKI, *Kościół w Polsce 1944-2002*, s. 75-117; J. ŻUREK, *Kim byli „księża patrioci”*, „Biuletyn IPN” 2003, nr 1(24), s. 65-72.

ks. Piskorza bez zgody papieża, doprowadziły do wydalenia go z diecezji. Pojechał wówczas do Niepokalanowa i tam wykorzystał swój pobyt na zapoznanie się z ideą miejsca i z nauczaniem o. Maksymiliana Kolbego.

3. KRUCJATA WSTRZEMIEŻLIWOŚCI (1956-1960)

Pierwsza zakrojona na szeroką skalę działalność społeczna ks. Franciszka Blachnickiego przypadła na okres odwilży popaździernikowej w Polsce. Wykorzystując warunki, jakie zaistniały po dojściu Gomułki do władzy, ks. Blachnicki zainicjował powstanie ruchu, który przeciwstawiał się przejawom narastającego alkoholizmu w Polsce.

Już jesienią 1956 r. zorganizował w Katowicach Ośrodek Katechetyczny, a od 1957 r. rozwinął społeczną akcję przeciwalkoholową – Krucjatę Wstrzeźliwości. Przy jej tworzeniu wykorzystał doświadczenia zasłużonych na tym polu działaczy: Bronisława Markiewicza i ks. Jana Kapicy⁶. Krucjata przybrała charakter ruchu odnowy religijno-moralnej, opartego na duchowości o. Maksymiliana Kolbego. Początkowo akcję prowadzono pod nazwą Krucjata Trzeźwości, a za cel stawiano walkę z pijaństwem. Bardzo szybko jednak program poszerzono. W 1958 r. Krucjata zmieniła nazwę na Krucjatę Wstrzeźliwości⁷. Działania Krucjaty obejmowały wiele spraw społecznych. Dla poszczególnych dziedzin powołano w niej konkretne apostołaty.

Apostolat Trzeźwości badał problem alkoholizmu i sposoby jego zwalczania. Podejmował ratowanie alkoholików, opiekę nad ich rodzinami, akcję przeciwalkoholową w hotelach robotniczych. Apostolat Obrony Życia przeciwdziałał rozwiązłości w najszerszym ujęciu (pornografia, prostytutka, przerywanie ciąży), zajmował się zagadnieniami świadomego macierzyństwa, kryzysu małżeństwa i rodziny itp. Docierając bezpośrednio do matek w ciąży, walczył o życie dzieci nienarodzonych. Szerzył w modzie „maryjny czyn skromności”. Apostolat Maryjny krzewił i pogłębiał idee Ślubów Jasnogórskich. Zachęcał do bezgranicznego oddania się Niepokalanej w duchu o. Maksymiliana Kolbego. Apostolat Różańcowy wprowadzał do Krucjaty myśl fatimsko-różańcową. Podtrzymywał „ducha wynagrodzenia”. Propagował codzienny różaniec rodzinny. Apostolat Wychowania zajmował się problematyką kształtowania dzieci i młodzieży, wychowania ich do życia w czys-

⁶ R. DEREWENDA, *Ks. F. Blachnicki współczesnym autorytetem wychowawcy patriotyzmu*, „Eleuteria” 2(2013), nr 94, s. 8.

⁷ R. DEREWENDA, *Dzieło wiary. Historia Ruchu Światło-Życie w latach 1950-1985*, Kraków 2010, s. 32.

tości i trzeźwości. Obsługiwał Krucjatę Dziecięcą i Młodzieżową. Odpowiadał za organizowanie latem Oaz Dzieci Bożych. Apostolat Liturgiczny walczył ze zwyczajami alkoholowymi (swoistą antyliturgią) towarzyszącymi: chrzcinom, weselom, pogrzebom, odpustom, świętom itp. Apostolat Radości dbał o zdrową i dobrą rozrywkę, mającą zastąpić wesołość wyzwalaną za pomocą alkoholu. Organizował zabawy bezalkoholowe oraz „wczasy maryjne” dla dorosłych⁸.

Krucjata Wstrzemięźliwości dążyła do tego, by zaistnieć w każdej parafii. Swoją program szerzyła również w środowisku kapłańskim. Dzięki rozpowszechnianiu pisemka „Niepokalana zwycięża” i osobistym kontaktom ks. Blachnickiego Krucjata znalazła żywy oddźwięk w seminariach duchownych i w zakonach⁹.

Jedną z najważniejszych komórek w ramach Krucjaty była redakcja, która zajmowała się przygotowaniem i wydaniem poszczególnych czasopism Krucjaty oraz pomocy duszpasterskich. Sam dwutygodniowy dodatek do „Gościa Niedzielnego” „Niepokalana zwycięża” rozpowszechniano w ponad 120 tysiącach egzemplarzy. Centrala Krucjaty Wstrzemięźliwości nie otrzymywała żadnych dotacji. Utrzymywała się wyłącznie z dobrowolnych składek, przekazywanych głównie w związku z wysyłką dodatku „Niepokalana zwycięża” i innych pomocy duszpasterskich¹⁰.

Coraz szerszy zasięg Krucjaty oraz ogólna polityka władz komunistycznych wobec Kościoła pod koniec lat pięćdziesiątych spowodowały, że od roku 1958 władze zaczęły utrudniać działalność Krucjaty. Mogła ona bowiem zagrozić również budżetowi Polski Ludowej¹¹.

W roku 1959 Episkopat Polski podjął decyzję o stworzeniu w każdej diecezji specjalnego referatu akcji trzeźwości, którego referent miał być jednocześnie referentem Krucjaty Wstrzemięźliwości. W dokumencie zalecano, by korzystać z materiałów formacyjnych Krucjaty Wstrzemięźliwości i zachęcać dzieci, młodzież i dorosłych do włączania się do niej¹².

⁸ Tamże, s. 31-32.

⁹ Tamże, s. 33-35.

¹⁰ Tamże, s. 31.

¹¹ W roku 1948 zyski z monopolu alkoholowego stanowiły w budżecie PRL 14,9%. Od 1949 r. zaprzestano jednak publikacji na temat dochodu skarbu państwa z monopolu spirytusowego. W połowie lat pięćdziesiątych dochody ze sprzedaży alkoholu stanowiły 11% w budżecie PRL, a w roku 1960 już tylko 9%. Dla porównania dekada Gierka przyniosła kolejny wzrost udziału monopolu spirytusowego w budżecie PRL: w roku 1970 – 11,5%, a w roku 1980 ponad 14%. K. KOSIŃSKI, *Historia pijaństwa w czasach PRL*, Warszawa 2008, s. 14 i 48.

¹² Zapisy znalazły się w „Wytycznych Episkopatu Polski dla kościelnej akcji trzeźwości”, uchwalonych 17 czerwca 1959 r. Tamże, s. 33. Warto zauważyć, że dokument z wprowadzonymi w 1971 r. zmianami obowiązuje w polskim Kościele do dziś. Por. <http://www.duszpasterstwotrzezwosci.pl/in>

Decyzja o stworzeniu sieci Krucjaty w całej Polsce oraz jej coraz szerszy zasięg wyraźnie zaniepokoiły władze komunistyczne. W roku 1960, kiedy Krucjata Wstrzemięźliwości działała już w około tysiącu parafii i skupiała około sto tysięcy dorosłych członków, 29 sierpnia Służba Bezpieczeństwa dokonała brutalnego zamknięcia jej centrali w Katowicach¹³. Akcją likwidacji dopełniło aresztowanie ks. Blachnickiego w marcu 1961 r. Postawiono mu zarzut rozpowszechniania informacji o „rzekomym prześladowaniu Kościoła”. Ksiądz Franciszek znalazł się w tym samym więzieniu, w którym w roku 1942 oczekiwał na wykonanie kary śmierci i w którym przeżył swoje nawrócenie. Po czterech i pół miesiącach pobytu w więzieniu w Katowicach został skazany na trzynaście miesięcy więzienia z zawieszeniem na trzy lata¹⁴.

Okres zawieszenia wyroku ks. Blachnicki wykorzystał na pogłębioną naukę, podejmując w październiku 1961 r. studia w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim¹⁵.

4. RUCH ŚWIATŁO-ŻYCIE

Studia te przypadły na czas obrad Soboru Watykańskiego II. Ksiądz Blachnicki uważnie śledził dokumenty soborowe i aktywnie zaangażował się w odnowę liturgiczną w Polsce. Od roku 1967 pełnił funkcję Krajowego Duszpasterza Służby Liturgicznej. Wznowił prowadzenie oaz wakacyjnych. Organizacja rekolekcji dla młodzieży i kapłanów pozwoliła na stosowanie odnowy liturgicznej w praktyce. Rozszerzenie form pracy z dziećmi, młodzieżą i kapłanami (po oazie na cały rok) zaowocowało powstaniem w roku 1969 Ruchu Żywego Kościoła (który w roku 1976 przyjął nazwę Ruch Światło-Życie). W połowie lat siedemdziesiątych ruch oazowy skupiał już grupy formacyjne dzieci, młodzieży, studentów, dorosłych, a nawet całych rodzin i kapłanów. Oazy stały się tym środowiskiem, w którym niemal natychmiast wprowadzano w życie teologiczną myśl Soboru i nauczanie papieży. Formacja deuterokatechumenalna (czyli wtórnego katechumenatu, bo przeżywały ją osoby już ochrzczone), realizowana w Ruchu od roku 1978, przygotowywała do podejmowania służby w środowisku parafialnym w Polsce.

dex.php?option=com_content&view=article&catid=10%3Akonferencja-episkopatu&id=83%3Awtyczneep &Itemid=22 [dostęp: 15.12.2014].

¹³ R. DEREWENDA, *Dzieło wiary*, s. 40-41.

¹⁴ Tamże, s. 44-47.

¹⁵ Tamże, s. 49.

Praca formacyjna zakładała uczestnictwo w regularnych cotygodniowych (dzieci i młodzież) lub comiesięcznych (rodziny) spotkaniach formacyjnych; udział w Dniach Wspólnoty, organizowanych co dwa miesiące, oraz uczestnictwo w wakacyjnych piętnastodniowych oazach odpowiedniego dla etapu formacji typu i stopnia. Formację oazową oparto na osobistej i wspólnotowej lekturze Pisma Świętego, poznawaniu liturgii i czynnym w niej uczestnictwie oraz na doświadczeniu wspólnoty wierzących. Cały program zmierzał do wychowania dojrzałych chrześcijan, którzy poprzez swój styl życia (zwany w oazach Nową Kulturą) będą zmieniać otaczający ich świat¹⁶. Wakacyjne oazy (zwane początkowo dla dorosłych czasami maryjnymi) zmieniały dotychczasowy styl wypoczynku. Nie koncentrowano się już tylko na odpoczynku dla ciała (na opalaniu, kąpeli i „radości” po spożyciu alkoholu¹⁷), ale – jak uczono się tego w oazach – zaczęto dbać również o ducha. Mimo wysokich wymagań stawianych oazowiczom (między innymi zakaz palenia tytoniu i abstynencja), oazy z roku na rok gromadziły coraz więcej uczestników. W roku 1969 było ich 700, w roku 1975 – 14 tysięcy, w roku 1980 – 40 tysięcy, a w roku 1989 – 78 tysięcy osób¹⁸.

Dynamiczny rozwój Ruchu Światło-Życie próbowały powstrzymać władze komunistyczne. Początkowo podejmowano szereg działań administracyjnych: rewizje, zatrzymania, brak zgody na rozbudowę centrum oazowego, kolegia administracyjne dla gospodarzy, którzy przyjmowali oazowiczów do swoich domów. Kiedy jednak to nie przynosiło pożądanych rezultatów, rozpoczęto działania dezintegracyjne i dezinformacyjne. Służba Bezpieczeń-

¹⁶ Tamże, s. 96-136.

¹⁷ Książd Błachnicki wskazywał na problem utożsamiania wypoczynku z beczynnością. „Stąd – pisał – nudy, bezmyślne spędzanie czasu. W dobieraniu rozrywek wczasowych mających zapewnić odprężenie i wzmocnienie sił – kierują się ludzie pociągami zmysłów, modą i zwyczajem. Typowe zajęcia wczasowe – to przy pogodzie prażenie się godzinami na słońcu w celu jak najsilniejszego opalenia się, bez liczenia się z wymaganiami medycyny i higieny, przy niepogodzie gra w karty, zabawa, kino, radio. Wreszcie także alkohol staje się towarzyszem człowieka na wczasach” (*Wczasy maryjne. Podręcznik dla kierowników i organizatorów*, Katowice 1960 [mps powielony], s. 1).

¹⁸ Wykres VIII: Uczestnicy wakacyjnych rekolekcji oazowych w latach 1969-1985, w: R. DEREWENDA, *Dzieło wiary*; Aneks nr 2: Liczba uczestników wakacyjnych rekolekcji oazowych w latach 1969-1997, w: M. PALUCH, *Zarys historii Ruchu Światło-Życie*, Lublin-Kraków 1998. Obecnie liczba uczestników oaz rekolekcyjnych wszystkich typów organizowanych w ciągu roku w Ruchu Światło-Życie utrzymuje się w Polsce na poziomie około 50 tysięcy. List jedności – Komunikat Moderatorsa Generalnego Ruchu Światło-Życie nr 2 – 2014/2015, <http://www.warszawa.oaza.pl/modules/news/article.php?storyid=1289> [dostęp: 19.12.2014].

stwa preparowała wiele ulotek i materiałów oazowych, rozpowszechniając nieprawdziwe treści i przypisując je ks. Blachnickiemu¹⁹.

Początkowo ks. Franciszek Blachnicki starał się dochodzić sprawiedliwości i odwoływał się od niesprawiedliwych kar i kolegów. Jednak takie działania zawsze kończyły się fiaskiem, a nierzadko kary jeszcze podwyższano. Głębokie życie Ewangelią pozwalało Księdzu niezachwianie trwać wśród szykan i prześladowań i równocześnie zbliżyło go do idei walki bez przemocy *non violence*. Działania, jakie podejmował ks. Franciszek, były właśnie w tym duchu. Wyrażały sprzeciw wobec niesprawiedliwości, wzbudzały solidarność międzyludzką, nie dopuszczały do przemocy i nienawiści, a przygotowywały do poniesienia ofiary za podejmowane czyny. Taką postawą odznaczał się ks. Blachnicki²⁰. Nie żądał jednak tego samego od innych. Raczej stwarzał przestrzeń wolności, a inni wchodząc w nią, uczyli się jej, patrząc jak on żyje i postępuje.

Pierwszym spektakularnym działaniem, które podjęto walcząc bez przemocy, była tzw. akcja „Koks”. Zimą 1977 r., wobec odmowy przydziału na zakup węgla dla centrum oazowego, ks. Blachnicki skierował apel do oazowiczów, by pod adresem centrum przysyłali paczki z węglem (paczki nie mogły wówczas przekraczać 10 kg). Akcja zakończyła się sukcesem. Węgla przysłano tak wiele, że poczta w Krościenku nie miała możliwości dostarczenia go na Kopię Górkę²¹. W kolejnym roku Kapłan zwrócił się z prośbą o materialne wsparcie dla gospodarzy, którym wymierzono kary za przyjmowanie oazowiczów w swoich domach. W odpowiedzi młodzież oazowa wpłacała na pocztę niewielkie kwoty pieniężne dla poszkodowanych. W ten sposób zbierano sumę potrzebną na zapłacenie grzywny, a jednocześnie budowano wzajemne wsparcie i świadomość otaczającej rzeczywistości²². Władze natomiast bały się zorganizowanej działalności i solidarności społecznej²³.

¹⁹ R. DEREWENDA, *Dzielo wiary*, s. 288-332.

²⁰ F. BLACHNICKI, *Prawda – Krzyż – Wyzwolenie. Ku polskiej teologii wyzwolenia*, Carlsberg 1985, s. 5-126. Książka zawiera najważniejsze programowo teksty ks. Blachnickiego dotyczące zaangażowania społecznego.

²¹ R. DEREWENDA, *Dzielo wiary*, s. 311.

²² Tamże, s. 319.

²³ Archiwum Akt Nowych [dalej cyt.: AAN], Z. Urząd ds. Wyznań, Informacja o działalności ruchu oazowego w okresie roku 1978 w woj. nowosądeckim, k. 44. W dokumencie przytoczono między innymi dopiski, jakie młodzi umieszczali na przekazach: „Nic w ten sposób nie zdziałacie”, „My i tak zwyciężymy”, „Miłość zwycięży”, „W jedności drzemie siła” itp. Wiele spośród odcinków pocztowych zachowało się w Archiwum Głównym Ruchu Światło-Życie [dalej cyt.: AGRŚ-Ż], Z. RŚ-Ż, sygn. 540004/3.

5. KRUCJATA WYZWOLENIA CZŁOWIEKA

Dekada Gierka, w której rozwijał się ruch oazowy, to okres wielu skrajności. Z jednej strony mieszkańcy Polski odczuli poprawę w życiu codziennym, z drugiej zaś poziom ich życia coraz bardziej odbiegał od standardów Europy Zachodniej. Co więcej, rzeczywistość PRL niosła ze sobą wiele poważnych problemów społecznych. Do najpoważniejszych należał wzrost spożycia alkoholu (z poziomu 5,1 litra w 1970 r. do 8,6 litra pod koniec dekady) i plaga pijaństwa²⁴. Na początku lat osiemdziesiątych Ministerstwo Sprawiedliwości szacowało, że liczba dzieci w rodzinach, w których stale nadużywa się alkoholu, sięgnęła miliona. W związku z tym około 15-20% uczniów było zagrożonych „społecznym niedostosowaniem” i wymagało „zindywidualizowanej opieki wychowawczej, a także lekarskiej”. Uzależnienie od alkoholu powodowało wzrost liczby rozwodów w Polsce. Od lat siedemdziesiątych pijaństwo stanowiło przyczynę około 25-27% orzekanych rozwodów (to jest około 10 tys. rocznie)²⁵.

W tej sytuacji ks. Blachnicki, wykorzystując swoje dotychczasowe doświadczenia, zainicjował drugą krucjatę. Proklamowana w maju 1979 r. Krucjata Wyzwolenia Człowieka stawiała sobie za cel walkę o trzeźwość i o wolność wewnętrzną człowieka. Oba cele są ze sobą ściśle związane, bowiem – jak wskazywał Ksiądz – tylko człowiek wolny potrafi odmówić alkoholu w środowisku, w którym panuje społeczny przymus picia²⁶.

Poprzez przykład dobrowolnej abstynencji swoich członków Krucjata Wyzwolenia Człowieka pragnęła pomóc alkoholikom, którzy pić nie powinni, i szerzyć ideał życia w wolności, bez nałogów. Idee te były obecne w Ruchu Światło-Życie od samego początku, a wraz z proklamacją Krucjaty Wyzwolenia Człowieka zostały przypomniane i zaproponowane wszystkim uczestnikom Ruchu.

Działanie Krucjaty, zmiany społeczne w kraju, powstanie Solidarności i ogromna nadzieja wlana w serca Polaków doprowadziły w roku 1980 do spadku spożycia alkoholu: z 8,6 litra czystego spirytusu w roku 1979 na 6,8 litra. Był to pierwszy i jedyny spadek spożycia alkoholu w całym okresie Polski Ludowej²⁷. Wprowadzenie stanu wojennego i odebranie Polakom nadziei na zmianę sytuacji ekonomicznej i społecznej, ponownie pogrzyżyły

²⁴ K. KOSIŃSKI, *Historia pijaństwa*, s. 231-232.

²⁵ Tamże, s. 626-628

²⁶ R. DEREWENDA, *Dzielo wiary*, s. 169-172.

²⁷ K. KOSIŃSKI, *Historia pijaństwa*, s. 231-232.

naród w pladze alkoholizmu. W ostatnich latach PRL-u znów wzrosło spożycie alkoholu (1985 r. – 6,8 l, 1987 r. – 7,0 l, 1988 r. – około 7,4 l)²⁸.

6. DEKLARACJA JASNOGÓRSKA 1980 R.

Schyłek lat siedemdziesiątych to czas nie tylko piętrzących się problemów ekonomicznych i społecznych kraju, ale również postępująca dekadencja polityczna. W roku 1976 do konstytucji PRL wprowadzono zapis o nierozwalnym sojuszu PRL z ZSRR i o przewodniej roli Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej. Po protestach społecznych 1976 r. Gierek zintensyfikował propagandę wspierającą system komunistyczny w Polsce. Jednym z elementów wskazujących na „zaufanie” społeczeństwa do władzy ludowej była wysoka frekwencja w czasie „wyborów”. Przed wyborami, które przypadły 23 marca 1980 r., zintensyfikowały się działania środowisk opozycyjnych. Obnażyły one farsę wyborów, w których kandydatami były osoby zaakceptowane przez władze. Środowiska takie, jak KOR czy ROPCiO wzywały do bojkotu nadchodzących wyborów²⁹.

W tej sytuacji ks. Blachnicki wezwał oazowiczów do podpisania publicznej deklaracji odmawiającej udziału w „wyborach”. Na trzy tygodnie przed wyborami podczas ogólnopolskiej Krajowej Kongregacji Odpowiedzialnych Ruchu Światło-Życie zaprezentował Deklarację w sprawie zaangażowania członków Ruchu w aktualne problemy narodu. W deklaracji, prócz kwestii bojkotu „wyborów”, wskazano na najpoważniejsze obecnie zagrożenia dla narodu polskiego. Jako główny problem Ksiądz wymienił zagrożenie wolności wewnętrznej każdego człowieka. Drogę do tej wolności widział w „postawie dawania świadectwa prawdzie”. Przeszkodą, którą należało z niej usunąć, był lęk. „Gdyby wszyscy ludzie – czytamy w deklaracji – albo przynajmniej duża część naszego społeczeństwa weszła na drogę odważnego, konkretnego i prostego dawania świadectwa prawdzie bez względu na konsekwencje [...] wnet zostałyby wprowadzona w życie narodu realna siła wyzwolenia, której wpływ zaznaczyłby się we wszystkich dziedzinach życia, nie wyłączając politycznej. W ten sposób chrześcijanie byłiby wierni obowiąz-

²⁸ Tamże, s. 233. Wraz ze spożyciem nielegalnie pędzonego bimbrowo spożycie mogło sięgać w rzeczywistości 2l więcej.

²⁹ A. ALBERT, *Najnowsza historia Polski 1914-1993*, t. II, Londyn 1994, s. 761.

kowi zaangażowania się w sprawy dobra wspólnego, nie wychodząc z przesłanek politycznych, ale idąc za nakazem sumienia”³⁰.

Tekst deklaracji zachęcał również, by według podobnych kryteriów osądzić swoją przynależność do partii komunistycznej oraz do innych organizacji, bazujących na tych samych założeniach światopoglądowych i realizujących te same cele. Ksiądz Blachnicki wskazywał, że wobec braku możliwości swobodnej działalności politycznej w Polsce pojawia się wśród oazowiczów pokusa ucieczki do własnych elitarnych grup. Z drugiej strony podkreślał, że bez zaangażowania w politykę nie sposób rozwiązywać piętrzące się w państwie problemy: społeczne, gospodarcze, kulturowe, moralne i religijne³¹.

Deklaracja, wydana na kilka miesięcy przed wybuchem fali strajków w Polsce i powstaniem Solidarności, jawi się jako niezwykle odważne stanowisko. Jest to tym bardziej cenne, że sygnatariusze dokumentu reprezentowali bardzo liczne i dynamicznie rozwijające się środowisko katolickie w Polsce. Na 630 osób uczestniczących w Kongregacji, 460 odważyło się podpisać deklarację³². Władze komunistyczne nie miały wątpliwości co do intencji dokumentu. Obawiały się nie tyle bojkotu „wyborów”, ile przebudzenia społecznego, które w konsekwencji mogło doprowadzić do konfrontacji z władzą. Proces erozji systemu komunistycznego w Polsce jednak już nastąpił, a ks. Franciszek Blachnicki swoimi działaniami przyczynił się do tego.

Deklaracja ściągnęła na niego i na ruch oazowy, najpoważniejsze w całej jego historii, represje ze strony Służby Bezpieczeństwa. Dokument próbowano wykorzystać, by oskarżając ks. Blachnickiego o działalność polityczną³³, zdyskredytować go wobec biskupów. Zintensyfikowano działania dezinformacyjne i dezintegrujące. Służba Bezpieczeństwa spreparowała nawet list ks. Blachnickiego do biskupa I. Tokarczyka i dostarczyła go prymasowi S. Wyszyńskiemu. Niewiele brakowało, a cała akcja Służby Bezpieczeństwa

³⁰ R. DEREWENDA, *Dzieło wiary*, s. 326. Deklaracja V KKO Ruchu Światło-Życie w sprawie zaangażowania członków Ruchu w aktualne problemy narodu, w: F. BLACHNICKI, *Prawda – Krzyż – Wyzwolenie*, s. 75-81.

³¹ Tamże.

³² R. DEREWENDA, *Dzieło wiary*, s. 326.

³³ Po Deklaracji Jasnogórskiej zintensyfikowano inwigilację ruchu oazowego. Wykorzystując drogę administracyjną, informacje o ruchu oazowym zbierał Urząd do Spraw Wyznań. Informował on o swoich ustaleniach Służbę Bezpieczeństwa. Ta zaś niezależnie zbierała informacje z własnych źródeł (najczęściej były to osobowe źródła informacji). R. DEREWENDA, *Tajni współpracownicy Służby Bezpieczeństwa w oazowym Ruchu Światło-Życie*, „Roczniki Humanistyczne” 62(2014), z. 2, s. 185; AAN, UdSW, Teczka: Duszpasterstwo młodzieżowe, ruch oazowy. Informacje wydziałów wojewódzkich o ruchu oazowym w 1980 r., sygn. 1976-1981, k. 98-258.

doprowadziłyby do likwidacji ruchu oazowego rękoma biskupów nieufnych wobec ks. Blachnickiego³⁴.

Wybuch strajków w sierpniu 1980 r. i powstanie Solidarności potwierdziły, że idea wolności, jaką zaszczerpił w członkach Ruchu Światło-Życie jego twórca, była tęsknotą większości narodu polskiego w tym czasie. Wielu oazowiczów aktywnie włączyło się w struktury Solidarności i środowisk opozycyjnych³⁵.

7. DIAKONIA EWANGELIZACJI ŚRODOWISK PRACY I REKOLEKCJE „EWANGELIA WYZWOLENIA”

Solidarność stała się środowiskiem bardzo bliskim ideologicznie Ruchowi Światło-Życie. Ksiądz Franciszek Blachnicki dostrzegał to podobieństwo ideowe obu ruchów. Uważał, że to, czego dokonała Solidarność na płaszczyźnie społeczno-politycznej, już wcześniej stało się faktem w Ruchu Światło-Życie, bo zakwestionował on istniejące schematy. W powstaniu Solidarności ks. Blachnicki widział ogromną szansę. Wspierał ją nie tylko udostępniając własne powielacze. Według niego, głównym problemem było nie tyle dążenie do zmiany systemu politycznego i społecznego, ile głęboka przemiana wewnętrzna Polaków³⁶.

Aby przygotować naród na wolność, jakiej się domagał, ks. Blachnicki zainicjował w 1980 r. w Ruchu Światło-Życie diakonię ewangelizacji środowisk pracy. Jej zadaniem było przede wszystkim organizowanie rekolekcji ewangelizacyjnych pod hasłem „Chrystus – Ewangelia Wyzwolenia”. Pierwsze, eksperymentalne rekolekcje tego typu poprowadził ks. Blachnicki w grudniu 1980 r. w Gdyni, w kościele oo. Redemptorystów³⁷. Na potrzeby tych rekolekcji opracował „program wyzwolenia społecznego przez prawdę”. Jego podstawą były Ewangelia i encyklika Jana Pawła II *Redemptor*

³⁴ R. DEREWENDA, *Bezpieka wobec ruchu oazowego (1977-1981)*, „Biuletyn IPN” 2007, nr 4(75), s. 100-102.

³⁵ Niestety, brak badań ilustrujących skalę zjawiska.

³⁶ H. BOLCZYK, *Wolny człowiek – wolny naród*, Kraków 2012, s. 96.

³⁷ Homilie i konferencje ks. Blachnickiego z tych rekolekcji zostały wydane po latach w książce: F. Blachnicki, *Ewangelia wyzwolenia*, Krościenko 2001. Program powstał na bazie rekolekcji Krucjaty Wyzwolenia Człowieka prowadzonych przez ks. Blachnickiego już wcześniej w Gdańsku, w marcu 1979 r., a następnie w kwietniu 1979 r. w Zakopanem Olczy. Zob. R. DEREWENDA, *Dzieło wiary*, s. 169. Z rekolekcji zachowały się nagrania. AGRŚ-Ż, Rekolekcje ewangelizacyjne „Ewangelia wyzwolenia”, Gdańsk, marzec 1979 r., CD, sygn. 455-463.

hominis. Tego typu rekolekcje prowadzili następnie również inni księża. Szczególne znaczenie miały rekolekcje, które poprowadził ks. Henryk Bolczyk dla górników z kopalni „Wujek”³⁸. Trudno dziś ocenić, w jakim stopniu te rekolekcje i podbudowa moralna górników miały wpływ na ich determinację w czasie pierwszych dni stanu wojennego³⁹.

8. CHRZEŚCIJAŃSKA SŁUŻBA WYZWOLENIA NARODÓW

Kierując się ideą głębokiej przemiany społecznej w narodzie polskim, ks. Blachnicki zainicjował w listopadzie 1981 r. Niezależną Chrześcijańską Służbę Społeczną Prawda – Krzyż – Wyzwolenie. Komitet założycielski związali uczestnicy strajku na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim⁴⁰. Choć Ruch Światło-Życie inspirował Niezależną Chrześcijańską Służbę Społeczną (NChSS), to stanowiła ona odrębną inicjatywę⁴¹. Miała być stowarzyszeniem działającym na terenie całej Polski, poprzez oddziały wojewódzkie i lokalne. Nazwa „Prawda – Krzyż – Wyzwolenie” wyrażała w skrócie jej cel i program. NChSS określała siebie jako ruch wyzwolenia bez przemocy i nienawiści, sytuując się w ramach światowego ruchu *non violence*. W deklaracji programowej pisano: „Podejmując walkę o wyzwolenie człowieka we wszystkich wymiarach jego egzystencji, także społeczno-politycznym, czyni to w duchu miłości wobec tych, z którymi musi podejmować tę walkę, pragnąc ostatecznie także ich wyzwolić przez prawdę”⁴².

Szerzenie Niezależnej Chrześcijańskiej Służby Społecznej na gruncie polskim przerwało wprowadzenie 13 grudnia 1981 r. stanu wojennego. Kilka dni wcześniej ks. Franciszek Blachnicki otrzymał paszport i 10 grudnia 1981 r. wyjechał do Włoch, w związku z tworzeniem tam Międzynarodowego Cen-

³⁸ R. DEREWENDA, *Dzielo wiary*, s. 209-210.

³⁹ Ksiądz Henryk Bolczyk, oazowicz od lat sześćdziesiątych, jako kapelan kopalni „Wujek” poprowadził dla górników dwie serie rekolekcji ewangelizacyjnych. Druga z nich została zorganizowana tuż przed stanem wojennym, na początku grudnia 1981 r. *Mocowałem się z Bogiem*. Z ks. H. Bolczykiem rozmawia Jacek Dziedzina, Katowice 2009, s. 98-110.

⁴⁰ H. BOLCZYK, *Wolny człowiek*, s. 104-105; R. DEREWENDA, *Dzielo wiary*, s. 209.

⁴¹ Wzajemne powiązanie obu ruchów bardzo szybko wykorzystwała propaganda komunistyczna. Już w listopadzie 1981 r., zaledwie parę dni po powstaniu NChSS, Radio Warszawa nadało audycję, w której krytykowano zaangażowanie polityczne ks. Franciszka Blachnickiego i Ruchu Światło-Życie. Radio Wolna Europa, Panorama dnia cz. 130, 30 grudnia 1981, <http://www.polskieradio.pl/68/2461/Audio/306985> [dostęp: 28.12.2014].

⁴² R. DEREWENDA, *Dzielo wiary*, s. 209; Niezależna Chrześcijańska Służba Społeczna Prawda – Krzyż – Wyzwolenie. Deklaracja programowa, w: H. BOLCZYK, *Wolny człowiek*, s. 332-336.

trum Ewangelizacji Światło-Życie. Miał zamiar powrócić do kraju przed Bożym Narodzeniem. Fakt, że znalazł się w tym czasie na Zachodzie, odebrał jako zrządzenie Opatrzności. Powrót do kraju uznał za bezcelowy, ponieważ warunki stanu wojennego i tak nie pozwalały na podróżowanie po Polsce, nawiązywanie kontaktów, organizowanie spotkań itp. Na Zachodzie natomiast mógł organizować różnorodną pomoc dla rodaków⁴³. W tym celu powołał do życia Chrześcijańską Służbę Pomocy Polsce, która między innymi wydawała pismo „Prawda – Krzyż – Wyzwolenie”, publikując w nim informacje o tym, co dzieje się w Polsce, a także artykuły dotyczące problematyki wyzwolenia⁴⁴. W czerwcu 1982 r., gdy ks. Blachnicki osiadł już w ośrodku Marianum w Carlsbergu w Republice Federalnej Niemiec, Chrześcijańską Służbę Pomocy Polsce przekształcono w stowarzyszenie Chrześcijańska Służba Wyzwolenia Narodów⁴⁵ (ChSWN).

Chrześcijańska Służba Wyzwolenia Narodów stawiała sobie za cel ewangelizację i formowanie swoich członków do odpowiedzialności społecznej w duchu chrześcijańskim oraz walkę w obronie praw człowieka. Ksiądz Blachnicki widział stowarzyszenie ChSWN jako pomost między nową falą emigracji politycznej a duszpasterstwem polskim. W przeciwnym wypadku – twierdził – grozi rozejście się emigracji i Kościoła. Odzew na zaistnienie ChSWN był żywy w wielu miejscach świata, głównie ze względu na jego cele. Chodziło bowiem o wolność narodów, przede wszystkim zamieszkujących tzw. Europę Środkowo-Wschodnią, a więc podlegających wpływom ideologii komunistycznej. W statucie ChSWN nie było wprost odniesienia do zniewolenia komunistycznego, ale mówiono o narodach, w których prawa człowieka są zagrożone, a wolność osoby ignorowana. Wykraczano w ten sposób poza kontynent Europy⁴⁶.

Ksiądz Franciszek Blachnicki uważał, że ruchowi wyzwoleniczemu „obejmującemu cały świat”, jego ostatecznej głębi, tożsamości i jedności, potrzeba nurtu chrześcijańskiego, a więc bazującego na tej wizji człowieka i jego wolności, którą zawdzięczamy Chrystusowi i Jego Ewangelii wyzwolenia. Nazywał tę działalność ewangelizacją, chociaż nie zawsze był w tym zrozumiany⁴⁷.

⁴³ R. DEREWENDA, *Dzieło wiary*, s. 211.

⁴⁴ H. BOLCZYK, *Wolny człowiek*, s. 106-112.

⁴⁵ Tamże, s. 114.

⁴⁶ Deklaracja Carlsberska: Suwerenność wewnętrzna. Program porozumienia Polaków 1982, w: tamże, s. 352-360.

⁴⁷ Tamże.

Podstawowym nośnikiem treści ChSWN było czasopismo „Prawda – Krzyż – Wyzwolenie”⁴⁸. Stowarzyszenie organizowało specjalne sympozja, podczas których przedstawiano dążenia wolnościowe narodów pozbawionych praw do samostanowienia i niezależności politycznej oraz przestrzegania praw osobistych człowieka. Sympozja te miały niekwestionowaną rangę edukacyjną, tym bardziej że wieńczyły je ważne dokumenty, jak Deklaracja Carlsberska czy Manifest Wyzwolenia Narodów Europy Środkowo-Wschodniej. Niemniej ważne dla działalności ChSWN były, zawiązane przez nią, grupy robocze: czesko-polsko-słowacka czy polsko-ukraińska, które pracowały nad zbliżeniem sąsiadujących ze sobą narodów z myślą o nowym łańdże *post-sovieticum*. Dla członków ChSWN zorganizowano Studium Wyzwolenia Społecznego (SWS). Jego uczestnikami byli polscy azylanci. Program Studium zakładał popularny charakter wykładów. Celem było „przygotowanie terenowych działaczy społecznych, a nie teoretyków – specjalistów”. Inną formą edukacji było Seminarium Pracy Społecznej. Formacja zakładała stałe pogłębianie wiedzy o wysokich celach ChSWN, a opierała się na nauczaniu Jana Pawła II i na katolickiej nauce społecznej. Ośrodek centralny w Carlsbergu służył trójstopniowym jej programem. ChSWN organizowała również Marsze Wyzwolenia Narodów. Ich celem było zainteresowanie opinii publicznej Zachodu niesprawiedliwym stanem kilkunastu narodów Europy Środkowo-Wschodniej, pozbawionych wolności, niezależności i niepodległości⁴⁹.

Treści wyzwoleńcze i patriotyczne ks. Franciszek Blachnicki przekazywał do kraju⁵⁰. Aby móc drukować materiały o treściach religijnych i społecznych dla ChSWN i na potrzeby Ruchu Światło-Życie, założył w Carlsbergu w 1984 r. wydawnictwo Maximilianum⁵¹.

W okresie emigracji ks. Blachnicki był częstym gościem na falach polskiej sekcji Radia Wolna Europa. W audycjach obnażał istotę systemu komunistycznego, wzywał do odważnej postawy wobec kolejnych „wyborów” w PRL⁵². Od roku 1984 Radio Wolna Europa często transmitowało niedzielne Msze święte z kaplicy w Centrum Światło-Życie w Carlsbergu⁵³.

⁴⁸ Tamże, s. 207.

⁴⁹ Tamże, s. 209-236.

⁵⁰ W 1982 r. ukryte w pojemnikach na proszek czasopisma „Prawda – Krzyż – Wyzwolenie” zostały wykryte przez służbę graniczną Niemieckiej Republiki Demokratycznej. R. DEREWENDA, *Dzieło wiary*, s. 332.

⁵¹ H. BOLCZYK, *Wolny człowiek*, s. 237-241.

⁵² Studio Nagrań „Prawda Wyzwolenie”, Audycja z cyklu „Listy do Polaków” (1). „W obliczu wyboru” – list ks. Franciszka Blachnickiego napisany w dniu 8 maja 1984 r. Czyta autor listu

Działalność społeczną ks. Blachnickiego przerwała jego nagła śmierć 27 lutego 1987 r. Zainicjowane przez niego dzieła religijne istnieją i rozwijają się do dzisiaj. Ruch Światło-Życie należy do dynamicznie rozwijających się ruchów w Kościele katolickim. Mniej prężne jest zaangażowanie społeczne oazowiczów. Poza Krucjatą Wyzwolenia Człowieka w działalność społeczną angażują się poszczególne osoby. Zainicjowane pod koniec 1981 r. dzieło Chrześcijańskiej Służby Społecznej zostało przerwane przez stan wojenny i emigrację ks. Blachnickiego. Chrześcijańska Służba Wyzwolenia Narodów nie zdołała przeniknąć na grunt polski.

*

Ksiądz Franciszek Blachnicki przez całe życie angażował się w działalność społeczną. Jego przedsięwzięcia były odpowiedzią na sytuację, jaka panowała w kraju w danym momencie. Możemy dostrzec w nich stopniowe dojrzewanie idei wyzwolenia z lęku w duchu Ewangelii z wyrzeczeniem się przemocy. Uwieńczeniem działalności społecznej ks. Blachnickiego było stworzenie elitarnego a zarazem masowego Ruchu Światło-Życie. Oazy skupiające dzieci, młodzież i dorosłych wychowują do dojrzałego chrześcijaństwa i odpowiedzialności za życie Kościoła i społeczeństwa. Ideę Światło-Życie ks. Blachnicki chciał również przekuć na postawy społeczne zdolne kształtować politykę państw i narodów. Wyrazem takiej działalności była Chrześcijańska Służba Wyzwolenia Narodów.

BIBLIOGRAFIA

Źródła

A. Archiwalne

a) Aktowe

Archiwum Instytutu Niepokalanej Matki Kościoła, Akta procesowe ks. F. Blachnickiego, Dokumenty osobiste, życiorysy
Archiwum Akt Nowych, Zespół: Urząd ds. Wyznań

[brak daty emisji], <http://www.polskieradio.pl/68/2461/Audio/325964,Studio-Nagran-Prawda-Wyzwolenie> [dostęp: 29.12.2014].

⁵³ W okresie od października 1984 do marca 1987 r. transmitowano co najmniej piętnaście niedzielnych Mszy świętych z Carlsbergu. Ostatnią Mszę wyemitowano dwa dni po nagłej śmierci ks. Franciszka Blachnickiego. AGRŚ-Ż, Zespół: Kasety magnetofonowe, sygn. 853, 854, 858, 898-901, 910, 922, 926, 927, 938, 939, 944, 1523, 1524, 1550, 1555.

Archiwum Główne Ruchu Światło-Życie, Zespół: Ruch Światło-Życie
b) Dźwiękowe
Radio Wolna Europa, Panorama dnia cz. 130, 30 grudnia 1981, <http://www.polskieradio.pl/68/2461/Audio/306985> [dostęp: 28.12.2014]
AGRS-Ż, Rekolekcje ewangelizacyjne „Ewangelia wyzwolenia”, Gdańsk, marzec 1979 r., CD, sygn. 455-463
AGRS-Ż, Zespół: Kasety magnetofonowe, sygn. 853, 854, 858, 898-901, 910, 922, 926, 927, 938, 939, 944, 1523, 1524, 1550, 1555.

B. Drukowane

Mocowałem się z Bogiem. Z ks. Henrykiem Bolczykiem rozmawia Jacek Dziedzina, Katowice 2009.
Wczasy maryjne. Podręcznik dla kierowników i organizatorów, Katowice 1960 [mps powielony].
BLACHNICKI F.: Prawda – Krzyż – wyzwolenie. Ku polskiej teologii wyzwolenia, Carlsberg 1985.

C. Internetowe

http://www.duszpasterstwotrzechwosci.pl/index.php?option=com_content&view=article&catid=10%3Akonferencja-episkopatu&id=83%3Awytyczneep&Itemid=22 [dostęp: 15.12.2014].
List jedności – Komunikat Moderatorskiego Ruchu Światło-Życie nr 2 – 2014/2015, <http://www.warszawa.oaza.pl/modules/news/article.php?storyid=1289> [dostęp: 19.12.2014].

Opracowania

BOLCZYK H.: Wolny człowiek – wolny naród. Ostatnie dzieło życia ks. Franciszka Blachnickiego: Chrześcijańska Służba Wyzwolenia Narodów, Kraków 2012.
DEREWENDA R.: Bezpieka wobec ruchu oazowego (1977-1981), „Biuletyn IPN” 2007, nr 4(75), s. 93-103.
DEREWENDA R.: Dzieło wiary. Historia Ruchu Światło-Życie w latach 1950-1985, Kraków 2010.
DEREWENDA R.: Ks. F. Blachnicki współczesnym autorytetem wychowawcy patriotyzmu, „Eleuteria” 2(2013), nr 94, s. 4-12.
DEREWENDA R.: Tajni współpracownicy Służby Bezpieczeństwa w oazowym Ruchu Światło-Życie, „Roczniki Humanistyczne” 62(2014), z. 2, s. 172-190.
DUDEK A., GRZYB R.: Komuniści i Kościół w Polsce (1945-1989), Kraków 2003.
KOSIŃSKI K.: Historia pijaństwa w czasach PRL, Warszawa 2008.
NOWICKI T.: Ruch Światło-Życie w świetle ankiet z 1997 roku, „Teki Komisji Historycznej” 2014, t. 11, s. 150-171.
PALUCH M.: Żarys historii Ruchu Światło-Życie, Lublin-Kraków 1998.
WODARCZYK A.: Prorok Żywego Kościoła. Ks. F. Blachnicki (1921-1987) – życie i działalność, Katowice 2008.
ZIELIŃSKI Z.: Kościół w Polsce 1944-2002.
ŻUREK J.: Kim byli „księża patrioci”, „Biuletyn IPN” 2003, nr 1(24), s. 65-72.

DZIAŁALNOŚĆ SPOŁECZNA KS. FRANCISZKA BLACHNICKIEGO

STRESZCZENIE

Ksiądz Franciszek Blachnicki (1921-1987) jest zaliczany do grona osób, które w szczególności wpłynęły na ukształtowanie polskiego społeczeństwa w okresie PRL. Wojnę przeżył jako więzień Auschwitz i innych obozów i więzień nazistowskich. Po wojnie wstąpił do seminarium duchownego i w roku 1950 rozpoczął działalność duszpasterską. W latach 1957-1960 rozwinął

ruch trzeźwościowy – Krucjatę Wstrzeźliwości, którego centralę zorganizował w Katowicach. Wydawała ona własne książki i czasopisma. Organizowała wiele akcji i rekolekcji. Po likwidacji Krucjaty przez władze państwowe ks. Blachnicki zaangażował się w działalność liturgiczną i katechetyczną, inicjując w roku 1969 ruch oazowy. Uczestnicy tego ruchu prezentowali styl życia odmienny od popularnego w PRL-u. Mimo trudnień ze strony władz komunistycznych, Ruch Światło-Życie rozwijał się bardzo dynamicznie, gromadząc na rekolekcjach letnich w końcu lat osiemdziesiątych 78 tys. osób. Wobec narastającego w latach siedemdziesiątych alkoholizmu i demoralizacji społecznej, ks. Blachnicki zainicjował w roku 1979 kolejny ruch trzeźwościowy – Krucjatę Wyzwolenia Człowieka. Widząc zakłamanie systemu komunistycznego, propagandy „szerokiego poparcia społecznego”, w marcu 1980 r. wezwał oazowiczów do bojkotu „wyborów” w PRL i przemyślenia swojego uczestnictwa w partii komunistycznej i w innych marksistowskich organizacjach. W okresie Solidarności ks. Blachnicki przygotował specjalny program rekolekcji ewangelizacyjnych dla środowisk pracy. W listopadzie 1981 r. zainicjował stowarzyszenie pod nazwą Niezależna Chrześcijańska Służba Społeczna. W roku 1982, będąc na emigracji w RFN, utworzył Chrześcijańską Służbę Wyzwolenia Narodów. Stowarzyszenie działało na rzecz wyzwolenia narodów, które po II wojnie światowej utraciły swoją państwowość lub suwerenność. Dynamiczne działania ks. Blachnickiego przerwała jego nagła śmierć w lutym 1987 r.

Słowa kluczowe: ks. Franciszek Blachnicki, działalność społeczna, ruch trzeźwościowy, oaza, Ruch Światło-Życie, opozycja w PRL, teologia wyzwolenia, *non violence*

REV. FRANCISZEK BLACHNICKI'S SOCIAL WORK

SUMMARY

Rev. Franciszek Blachnicki (1921-1987) is counted among the people who in a special way influenced the shaping of the Polish society in the period of the Polish People's Republic. He spent the Second World War as a prisoner in Auschwitz and other Nazi camps and prisons. After the war he entered the Seminary and in 1950 he started his pastoral work. In the years 1957-1960 he developed a temperance movement – The Temperance Crusade whose central office was located in Katowice. It published its own books and periodicals and it organized numerous actions and retreats. After the Crusade was abolished by the State authorities Rev. Blachnicki started liturgical and catechetical work, initiating the Oasis Movement in 1969. The participants in this movement adopted a style of life that was different from the one popular in the Polish People's Republic. Despite difficulties created by the communist authorities the Light – Life Movement developed dynamically, gathering 78 thousand people in summer retreats at the end of the 1980s. Because of alcoholism and social demoralization that grew in the 1970s Rev. Blachnicki initiated another temperance movement in 1979 – The Crusade for the Liberation of Man. Seeing the hypocrisy of the communist system and the propaganda of a “broad social support” in March 1980 he appealed to the Oasis participants to boycott the “election” in the Polish People's Republic and to think over their membership in the communist party and in other Marxist organizations. In the “Solidarity” period Rev. Blachnicki prepared a special program of evangelization retreats for working people. In November 1981 he initiated an association called the Independent Christian Social Service. In 1982, in emigration in Germany, he established the Christian Service for the Liberation of Nations. The association worked for the liberation of nations that lost their statehood or independence. Rev. Blachnicki's dynamic work was stopped by his sudden death in February 1987.

Key words: Rev. Franciszek Blachnicki, social work, temperance movement, oasis, Light – Life Movement, opposition in the Polish People's Republic, liberation theology, *non violence*